एकं सुखमिवोद्गताकारविशेषोऽस्य । एकवक्त्राकारोद्गतांग-विशुद्धे २रुद्राक्षफलभेदे । तत्फलस्य एकादिचतुर्दशमुखता शास्त्रे उक्ता । तन्मुखन्तु "रुद्राक्षस्योद्गतं प्रोक्तं सुखं पुच्छन्तु निम्नगम्" तन्त्रसा० स्वच्छन्दभैरवे उक्तम् । रुद्राक्षशब्दे विवृतिः । एकवक्त्रादयोऽप्यत्र ।

एकमूला स्त्री एकं मूलमस्यस्य अच् । एकं मूलमस्याः बहु० त जातौ ङीष् स्यात् । (शालपान) १शालपर्ण्याम् अतस्याञ्च वैद्यकम् । २एकमूलयुक्ते त्रि० ।

एकयष्टिका स्त्री एका यष्टिरिवावली यस्याः ब०कप् । (एकनर) एकावलीहारभेदे ।

एकयोनि त्रि०एका समा योनिर्जातिरस्य ।१समानजातौ "एत-द्विधानं विज्ञेयं विभागमेकयोनिषु" मनुः "समानजा-तिषु" कुल्लू० कर्म० । २एकस्मिन्नुत्पत्तिस्थाने स्त्री एका योनिरुत्पत्तिस्थानं यस्य । ३समानोत्पत्तिस्थानके त्रि० ।

एकरज पु० एकं श्रेष्ठतया रज्यते केशोऽनेन रञ्ज-घञर्थे करणे क । भृङ्गराजे जटा० । स च केशरञ्जनद्रव्यम् ।

एकरस त्रि० एकोऽनन्यविषयकोरसः रागः अभिप्रायः एको-ऽभिन्नः स्वभावो वाऽस्य । १एकरागे २एकाभिप्राये ३अ-भिन्नस्वभावे च "अस्थूलमनण्वह्रस्वमदेहमनन्तमनपरम-बाह्यं प्रज्ञानघनमेकरसम्" इति श्रुतिः "चिदेकरसवस्तुनि वेदा० । एकोरसोयत्र । ४एकरागविषये त्रि० "तपस्येक रसे रतम्" रामा० । एकोरसोवर्ण्यत्वेन यत्र । प्राधा-न्येन एकरसयुक्ते ५नाटके न० । "एकएव भवेदङ्गी शृ-ङ्गारो वीरएव वा । अङ्गान्यन्ये रसास्तत्र" इति सा०द० अङ्गी: नाटकस्य प्राधान्येन शृङ्गारवीररसान्यतरत्वेन वर्णनीयत्वात्तथात्वम् ।

एकराज् पु०एको राजते क्विप् । १सार्वभौमे "हिरण्यकशि-पूराजद्भजेवमजरामरम् । आत्मानमप्रतिद्वन्द्वमेकराजं व्यधित्सत" भाग०७,३,१, "तस्मिन् महेन्द्रभवने महा-बलो महासुरोनिर्ज्जितलोकएकराट्" भाग०७ ४, ११, "यावदीयो महानुर्व्यामभिमन्यव एकराट्" भाग० १,१८,९. "एकएव राजते राज-क्विप् । २पर-मेश्वरे तस्यैव भासा सर्वस्य भासनात् तस्य तथात्वम् । तथा हि "तमेव भान्तमनुभाति सर्वं तस्य भासा सर्वमिदं विभाति" श्रुत्या "यदादित्यगतं तेजो जगद्भासयतेऽखि-लम् । यच्चन्द्रमसि यच्चाग्नौ तत्तेजो विद्धि मामकम्" गीतोक्तेः "अस्ति भाति प्रियं रूपं नाम चेत्यंशपञ्चकम् । आद्यं त्रिकं ब्रह्मरूपं मायारूपं ततो द्वयम्" इत्युक्तेश्च तस्य सर्वेषां भानप्रयोजकत्वात् "एष स्वयंज्योतिरिति श्रुतेस्तस्य स्वयंप्रकाशमानत्वात् स्वप्रकाशे अन्यानपे-क्षत्वाच्च तथात्वम् ।

"स वा एष द्रष्टा नापश्यद्दृश्यमेकराट्" भाग० ३,५,२०,

एकराज पु०एको राजा टच्समा० । एकस्मिन् श्रेष्ठे च राजनि

एकरात्र न०एका रात्रिः-नि०अच् संख्यापूर्वकतया रात्रा-न्तत्वेऽपि न पुंस्त्वम् । एकाहोरात्रे । "एकरात्रं तु नियमस्त्रतिथिर्ब्राह्मणः स्मृतः" "यत् करोत्येकरात्रेण दम-नीसेवनात् द्विजः" । "एकरात्रोपवासस्तु कृच्छ्रं सान्तपनं स्मृतः" मनुः । रात्रिपदमहोरात्रपरम् । "कलत्रं त्वेक-रात्रेण" भाग० ३,३१,२ । एकरात्रभोजने पर्य्याप्तम् ठन् । एकरात्रिक एकदिनभोजननिर्वाहपर्य्याप्ते त्रि० "आददीतामभेयाच्चादद्दत्तावेकरात्रिकम्" मनुः ।

एकराशि पु० कर्म्म० । १एकस्मिन् मेषादौ राशौ । "एकराशि-गतौ स्यातामेकर्क्षविषये यदा" ज्यो० । २एकस्मिन् धान्यादेः स्तूपे च । "एकराशिं पञ्चधा कुरुते" सि०कौ० ।

एकरिक्थिन् त्रि० एकस्य पितुः रिक्थमस्यस्य इनि । एकपित्रांशहरे । "यद्येकरिक्थिनौ स्यातामौरसक्षेत्रजौ सुतौ" मनुः । एकं समानं रिक्थमस्यस्य इनि । २अवि-भक्ते ३संसृष्टे च । स्त्रियां ङीप् ।

एकरूप त्रि० एकं समानं रूपमस्य । १तुल्यरूपे "सर्वेषामेक-रूपाणामेकस्यापि यदुच्यते । सर्वेषामेव तत् कुर्य्यादेव-रूपाहि ते स्मृताः" स्मृतिः । कर्म्मधा० । २एकस्मिन् रूपे । "पुरुषार्थं प्रति विमोचयत्येकरूपेण सां०का० । एक-रूपस्य भावः ष्यञ् । ऐकरूप्य तुल्यरूपे न० । त्वएक-रूपत्व न० तल्, एकरूपता स्त्री तत्रार्थे ।

एकरूप्य त्रि० एकस्मात् एकस्या वा आगतः रूप्यप् । १एकत आगते । कर्म्म० । २केवलरजते न० बहु० । ३तद्वति त्रि० ।

एकर्च पुंन० एका ऋक् च समा० अर्द्धर्चादि । १एकस्यामृचि एका ऋक् यत्र । २एकर्चयुक्ते सूक्ते न० । "चतुरुत्तराण्ये-कर्चानि" शत०ब्रा० १०,१,२,९, ३एकर्चस्तुत्ये देवभेदे "तृ-चेभ्यः स्वाहा एकर्चेभ्यः स्वाहा" अथ० १९,२३,२०,

एकल त्रि० इण-क्विट् एगता कला यस्य । १अनवयवे एकत्वलायते गृह्णते लायते ला-घञर्थे क "सह सुपेति" स० । २असहाये एकके "अथ ऊर्द्ध उदेत्य नैवेदेता नास्तमेतैकल एव मध्ये स्थाता" छा० उ० "एकलोऽ-द्वितीयोनवयवो वा" भा० "जायेत चैकलः प्राणीप्रणीयेत तथैकलः । एकलः सुकृतं भुङ्क्ते ऽन्योयाद्दुष्कृतमेकलः" काशी०